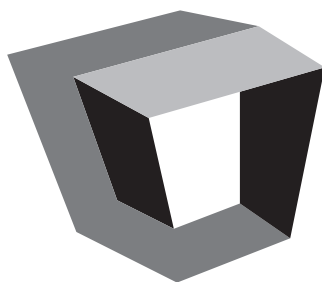


**FSD3368**

**Päihteiden väärinkäyttäjien käynnit  
A-klinikoilla: asiakastapaamiset 2008-2009**

Aineisto-opas



TIETOARKISTO

**Tämän aineisto-oppaan viittaustiedot:**

Päihteiden väärinkäyttäjien käynnit A-klinikoilla: asiakastapaamiset 2008-2009 [aineisto-opas].  
Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto [tuottaja ja jakaja], 2020.

Aineisto-opas on luotu aineiston versiosta 1.0 (1.7.2020).

Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto  
33014 Tampereen yliopisto

Asiakaspalvelu:  
asiakaspalvelu.fsd@uta.fi  
040 190 1442

Palveluportaali Aila:  
<https://services.fsd.uta.fi/>

Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto  
<http://www.fsd.uta.fi/>

# Lukijalle

Tämä aineisto-opas on osa Tietoarkistoon arkistoitua tutkimusaineistoa FSD3368. Oppaan alussa on tiedot aineiston sisällöstä, aineiston rakenteesta ja keruusta sekä luettelo julkaisuista, joissa aineistoa on käytetty. Opas sisältää myös aineiston keräämisessä käytetyt dokumentit, esimerkiksi mahdolliset haastattelukysymykset, kirjoitusohjeet, tutkimuskutsut, litterointiohjeet tai virikemateriaalit. Tekstiaineistoista mukana on usein lisäksi aineistonäyte, josta selviää esimerkiksi käytetty litterointitaso.

Liitteenä olevat aineistoon kuuluvat dokumentit on tarvittaessa anonymisoitu. Kaikki oppaan sisältämät aineiston keräämisessä käytetyt dokumentit toimitetaan asiakkaalle aineiston latauksen yhteydessä myös erillisinä tiedostoina

Aineistoon ja sen tekijöihin tulee viitata asianmukaisesti kaikissa julkaisuissa ja esityksissä, joissa aineistoa käytetään. Tietoarkiston antaman malliviittaustiedon voi merkitä lähdeluetteloon sellaisenaan tai sitä voi muokata julkaisun käytäntöjen mukaisesti. Malliviittaus:

Ehrling, Leena (Tampereen yliopisto) & Koski-Jännes, Anja (Tampereen yliopisto) & Rakkolainen, Maria (Tampereen yliopisto) & Tolonen, Kari (Tampereen yliopisto): Päähteiden väärinkäyttäjien käynnit A-klinikoilla: asiakastapaamiset 2008-2009 [sähköinen tietoaineisto]. Versio 1.0 (2020-07-01). Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto [jakaja]. <http://urn.fi/urn:nbn:fi:fsd:T-FSD3368>

Tietoarkistoon on lähetettävä viitetiedot kaikista julkaisuista, joissa käyttäjä hyödyntää aineistoa. Aineiston alkuperäiset tekijät ja tietoarkisto eivät ole vastuussa aineiston jatkokäytössä tuotetuista tuloksista ja tulkinnoista.



# Sisältö

<b>1</b>	<b>Aineiston kuvailu</b>	<b>1</b>
1.1	Aineiston otsikot ja datan versio . . . . .	1
1.2	Sisällön kuvaus . . . . .	1
1.3	Aineiston rakenne ja keruu . . . . .	3
1.4	Aineiston käyttö . . . . .	3
<b>A</b>	<b>Aineistonäyte</b>	<b>7</b>
<b>B</b>	<b>Tutkimustiedote</b>	<b>11</b>



# Luku 1

## Aineiston kuvailu

### 1.1 Aineiston otsikot ja datan versio

**Aineiston nimi:** Päihteiden väärinkäyttäjien käynnit A-klinikoilla: asiakastapaamiset 2008-2009

**Aineiston nimi englanniksi:** Substance Abuse Treatment in Outpatient Clinics: Client Meetings 2008-2009

Aineisto-opas on luotu aineiston versiosta 1.0 (1.7.2020).

### 1.2 Sisällön kuvaus

#### Muu materiaali

Motivoivan haastattelun noudattaminen 3.1.1 - koodauskäsikirja<sup>1</sup>

Maria Rakkolaisen väitöskirjan liitteenä sivuilla 156-183 on saatavilla koodauskäsikirjan suomennos motivoivan haastattelun analysointia varten.

#### Tekijät

Ehrling, Leena (Tampereen yliopisto)  
Koski-Jännes, Anja (Tampereen yliopisto)  
Rakkolainen, Maria (Tampereen yliopisto)  
Tolonen, Kari (Tampereen yliopisto)

Asiakastapaamiset taltioitiin 16 A-klinikan työntekijän toimesta. Aineiston ovat litteroineet Satu Kaleva, Riikka Hyvärinen, Siiri Viherä, Johanna Hokka, Maria Rakkolainen ja Laura Kataja.

---

<sup>1</sup><http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-03-0504-8>

## **Aineiston tekijänoikeudet**

Tietoarkiston ja aineiston luovuttajan tekemän sopimuksen mukaisesti.

## **Aineiston luovuttaja**

Koski-Jännes, Anja (Tampereen yliopisto)

## **Aineisto luovutettu arkistoon**

20.6.2019

## **Asiasanat**

alkoholinkäyttö; alkoholiongelmat; elämäntilanne; huumeiden käyttö; juomatavat; motivoiva haastattelu; päihdehuolto; päihdeongelmat; päihderiippuvuus; päihdetyö; päihteet; sosiaaliset ongelmat; tavoitteet

## **Tieteenala / Aihealue**

**OKM:n tieteenalaluokitus:** Lääke- ja terveystieteet; Yhteiskuntatieteet

**CESSDAn luokitus:** Päihteiden käyttö ja tupakointi; Yleinen terveydentila ja hyvinvointi

## **Sarjakuvaus**

Tämä aineisto kuuluu sarjaan:

Aineistot, jotka eivät kuulu sarjaan

Yksittäiset aineistot, jotka eivät kuulu mihinkään sarjaan.

## **Sisällön kuvaus**

Tässä aineistossa A-klinikan työntekijät ja asiakkaat käyvät keskustelua asiakkaan päihteiden käyttöön liittyen. Tapaamisissa kartoitetaan päihteiden käyttöä, sen syitä sekä seurauksia. Kul-takin 36 asiakkaalta on pyritty taltioimaan kaksi tapaamista. Aineisto on kerätty osana Suomen Akatemian rahoittamaa Motivoivien alkuhaastatteluiden prosessi- ja tuloksellisuustutkimukses-ta eli MISA-hanketta. Aineiston keskusteluissa on ollut tavoitteena hyödyntää motivoivan haas-tattelun periaatteita.

Tämä kvalitatiivinen aineisto sisältää nauhoitettujen asiakastapaamisten litteraatit. Aineistoa on mahdollista käyttää rinnakkain samoilta asiakkailta kerätyn kvantitatiivisen FSD3367-aineiston kanssa. Kvantitatiivinen aineisto sisältää muun muassa Alcohol Use Disorders Identification



Test (AUDIT)-testin sekä tämän aineiston keskustelujen arvioinnit sekä asiakkaalta että työntekijältä. Vastajat voidaan yhdistää asiakasnumeron avulla.

Keskusteluissa kartoitetaan vastaajan tavoitteita ja motivaatiota päihteiden käytön vähentämiseen tai lopettamiseen liittyen. Asiakastapaamisissa selvitetään laaja-alaisesti asiakkaan elämäntilanne perheen, työn ja terveydellisten seikkojen osalta. Asiakkaille tehdään AUDIT-testi, jonka tulokset käydään läpi keskusteluissa. Myös lääkityksen, keskustelutuen ja katkaisuhoidon tarvetta selvitetään osana sopivan hoitosuunnitelman laatimista. Asiakkaat kertovat laajasti käyttämistään päihteistä sekä siitä, kauanko ongelmakäyttö on jatkunut. Aineiston asiakkaista suurin osa nimeää alkoholin ensisijaiseksi päihteekseen, mutta mukana on myös kannabiksen, amfetamiinin sekä buprenorfiinin käyttäjiä.

Tämän aineiston taustatiedoiksi on poimittu edellä mainitusta kvantitatiivisesta aineistosta asiakasnumero, tapaamispäivä, vastaajan luokiteltu ikä, sukupuoli, siviilisäätö, ensisijainen päihde sekä tieto siitä, onko vastaajalla lapsia. Aineistosta on tehty html-versio, jonka hakemiston avulla kirjoituksia on helppo selata.

### 1.3 Aineiston rakenne ja keruu

**Maa:** Suomi

**Kohdealue:** Suomi

**Havainto/aineistoyksikkötyyppi:** Henkilö

**Perusjoukko/otos:** täysi-ikäiset A-klinikan asiakkaat, joilla on ongelmia alkoholin tai huumeiden käytössä, ja jotka ovat uusia asiakkuuksia tai edellisestä hoitokontaktista on kulunut yli 6 kuukautta

**Aineistonkeruun ajankohta:** tammikuu 2008 – kesäkuu 2009

**Kerääjät:** A-klinikkasäätiö

**Aineistonkeruun tekniikka:** Taltiointi

**Keruväline tai -ohje:** Aineistonkeruuohjeistus

**Tutkimuksen aikaulottuvuus:** Poikkileikkausaineisto

**Havainto/aineistoyksiköiden valinta:** Ei-todennäköisyysotanta: harkinnanvarainen poiminta

Tutkijat markkinoivat tutkimusta A-klinikan työntekijöille, joista mukaan lähteneet esittivät asiakkailleen mahdollisuuden osallistua tutkimukseen.

**Aineiston määrä:** 61 odt-tiedostoa. Aineistosta on tuotettu lisäksi selailtava html-versio sekä taulukkomuotoinen csv-versio.

### 1.4 Aineiston käyttö

#### Aineiston käytössä huomioitavaa

Kahden tutkimukseen osallistuneen asiakkaan litteraatteja ei ole saatavilla. Osalta asiakkaista on taltioitu vain yksi tapaaminen.

Aineiston asiakkaiden kyselyvastaukset sekä keskustelujen arvioinnit ovat saatavilla aineistossa FSD3367 Päihteiden väärinkäyttäjien käynnit A-klinikoilla: alkua- ja seuranta tutkimukset 2007-2010. Vastaajat voidaan yhdistää asiakasnumerolla.

Tunnisteellisuussyistä tutkijat ovat poistaneet aineistosta suorat tunnisteet sekä vahvat epäsuorat tunnisteet kuten paikkakunnat. Tietoarkistossa on lisäksi luokiteltu asiakkaiden sekä heidän lapsien iät sekä poistettu ammatteihin viittaavat tiedot. Tarvittaessa myös muita yksityiskohdaisia tietoja on poistettu tunnisteellisuuden vähentämiseksi. Tietoarkiston merkinnät on tehty käyttäen [[tuplahakasulkuja]].

### **Julkaisut**

Rakkolainen, Maria (2012). Motivoivan haastattelun toteutuminen päihdehoidon ensitapaamisissa. *Psykologia* 47(1) 4-19. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:ELE-1556625>

Rakkolainen, Maria (2017). Motivoivan haastattelun toteutuminen päihdehoidon alkutapaamisissa ja yhteys asiakkaan päihdehaittojen vähenemiseen. Akateeminen väitöskirja. Tampereen yliopisto: Tampere University Press. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-03-0504-8>

Rakkolainen, Maria & Ehrling, Leena (2010). Motivoivan haastattelun analyysi kahdella eri menetelmällä. Teoksessa: Haastattelun analyysi (toim. Ruusuvoori, Johanna, Nikander, Pirjo & Hyvärinen, Matti), 325-350. Tampere: Vastapaino.

Rakkolainen, Maria, & Ehrling, Leena (2012). Reflektointi taitona ja tekniikkana motivoivassa haastattelussa. *Psykologia* 47(1) 20-37. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:ELE-1556633>

Rakkolainen, Maria, Koski-Jännes, Anja, Tolonen, Kari, Tuomisto, Martti T. (2015). Päihdeasiakkaan taustan ja motivoivan alkuhaastattelun yhteydet hoidon tuloksiin. *Sosiaalilääketieteellinen aikakauslehti* 52(2) 102-117.

Ajantasainen julkaisuluettelo aineiston kuvailun yhteydessä osoitteessa

<https://services.fsd.uta.fi/catalogue/FSD3368>

### **Liittyvät aineistot**

FSD3367 Päihteiden väärinkäyttäjien käynnit A-klinikoilla: alkua- ja seuranta tutkimukset 2007-2010

FSD3369 Päihteiden väärinkäyttäjien käynnit yhdyskuntaseuraamustoimistoissa: alkua- ja seuranta tutkimukset 2007-2010

FSD3370 Päihteiden väärinkäyttäjien käynnit yhdyskuntaseuraamustoimistoissa: asiakastapaamiset 2007-2009

### **Käytön ja kuvailun oheismateriaalit**

Rakkolainen, Maria (2017) Motivoivan haastattelun toteutuminen päihdehoidon alkutapaamisissa ja yhteys asiakkaan päihdehaittojen vähenemiseen. Tampere: Tampereen yliopisto. Väitöskirja.

## **Aineiston sijainti**

Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto

## **Käyttöoikeudet**

Aineisto on käytettävissä (C) vain tutkimukseen ja ylempiin opinnäytteisiin (esim. pro graduun, liseniaatin- ja väitöstutkimukseen).



**Liite A**

**Aineistonäyte**

FSD3368 PÄIHTEIDEN VÄÄRINKÄYTTÄJIEN KÄYNNIT A-KLINIKOILLA: ASIAKASTAPAA-  
MISET 2008-2009

FSD3368 SUBSTANCE ABUSE TREATMENT IN OUTPATIENT CLINICS: CLIENT MEETINGS  
2008-2009

---

Tämä dokumentti on osa yllä mainittua Yhteiskuntatieteelliseen tietoarkistoon arkistoitua tutkimusaineistoa.

Dokumenttia hyödyntävien tulee viitata siihen asianmukaisesti lähdeviitteellä.

---

This document forms a part of the above mentioned dataset, archived at the Finnish Social Science Data Archive.

If the document is used or referred to in any way, the source must be acknowledged by means of an appropriate bibliographic citation.

---

Detta dokument utgör en del av den ovannämnda datamängden, arkiverad på Finlands samhällsvetenskapliga dataarkiv.

Om dokument är utnyttjat eller refererat till måste källan anges i form av bibliografisk referens.

---

T: kummonen sun työtilanne o.

A: mä oon [[töissä]], //T: joo// ollu, kohta seittämäntoista vuotta että, ei oo yhtää rokulpäivää alkoholin kans tullu.

T: joo. et aika moinen, työrupeama sul on ollu siel.

A: on.

T: joo. mut sit se on vuorotyötä. /A: on/ ni sit se mahdollistaa sitä että, et tota, myöskin sen juomisen on voinu alottaa vähä aikasemmi. /A: joo/ jos meni iltavuoroon tai, tai ei, ei sulla [?] semmosta oo ollu mut tota, /A: ei/ ei.

A: ei. //T: hmm joo// et mä en koskaan niinku et, jos mul oli työvuoro ni, /T: joo/ et mä en tän, kaljan voimalla sinne menny.

T: seittämäntoist vuotta samas työpaikas ja, /A: joo/ ja se on kuitenkin tota, aika rankkaa työtä.

A: on.

T: hmm. joo.

(02:16)

A: siin on, onneks, oli ne yövuorot sitten. /T: nii/ et se, hyvin paljo rajotti sitä, /T: joo/ ryyppäämistä //T: just//.





## **Liite B**

### **Tutkimustiedote**

FSD3368 PÄIHTEIDEN VÄÄRINKÄYTTÄJIEN KÄYNNIT A-KLINIKOILLA: ASIAKASTAPAA-  
MISET 2008-2009

FSD3368 SUBSTANCE ABUSE TREATMENT IN OUTPATIENT CLINICS: CLIENT MEETINGS  
2008-2009

---

Tämä dokumentti on osa yllä mainittua Yhteiskuntatieteelliseen tietoarkistoon arkistoitua tutkimusaineistoa.

Dokumenttia hyödyntävien tulee viitata siihen asianmukaisesti lähdeviitteellä.

---

This document forms a part of the above mentioned dataset, archived at the Finnish Social Science Data Archive.

If the document is used or referred to in any way, the source must be acknowledged by means of an appropriate bibliographic citation.

---

Detta dokument utgör en del av den ovannämnda datamängden, arkiverad på Finlands samhälls-  
vetenskapliga dataarkiv.

Om dokument är utnyttjat eller refererat till måste källan anges i form av bibliografisk referens.

---

## Liite 1. Työntekijän tutkimustiedote



28.11.2007

### **Motivoiva haastattelu A-klinikkakontekstissa – prosessi ja tuloksellisuustutkimus**

Projektin johtaja professori Anja Koski Jännes

[yhteystiedot]

Sosiologian ja sosiaalipsykologian laitos  
33014 Tampereen yliopisto

Vastaava tutkija Leena Ehrling

[yhteystiedot]

Sosiologian ja sosiaalipsykologian laitos  
33014 Tampereen yliopisto

#### **TUTKIMUSTIEDOTE OHJAAJILLE**

Tässä tutkimuksessa tarkastellaan ohjaajan ja asiakkaan välistä vuorovaikutusta päihdehoitoprosessin alkuvaiheen tapaamisissa ja selvitetään näiden istuntojen yhteyttä hoitotuloksiin. Aiemmat tutkimukset ovat osoittaneet, että päihdehoidon jatkon kannalta on ratkaisevaa se, mitä parin ensimmäisen tapaamiskerran aikana tapahtuu asiakkaan ja päihdetyöntekijän välisessä vuorovaikutuksessa. Tässä tutkimuksessa lähdetään tarkastelemaan yksityiskohtaisesti tätä vuorovaikutusta ja sen yhteyttä hoitotuloksiin.

#### Tutkimuksen peruskysymyksiä ovat:

- 1) Mitä sellaista asiakkaan ja ohjaajan välisessä vuorovaikutuksessa tapahtuu parin ensimmäisen päihdekonsultaation aikana, joka lisää päihdeongelmaisen asiakkaan sitoutumista muutokseen ja hänen halukkuuttaan jatkaa hoitoa?
- 2) Onko ensimmäisillä tapaamiskerroilla havaittavalla sitoutumisen voimakkuudella yhteyttä myöhempisiin hoitotuloksiin?

Tutkimus toteutetaan Tampereen yliopistossa vuosina 2007–2010 ja sitä rahoittaa Suomen Akatemia. Tavoitteena on kerätä varsin mittava aineisto ja analysoida

kaikkiaan 50 asiakkaan ja heidän ohjaajansa päihdekeskustelut hoidon alkuvaiheessa. Aineiston analyysissä käytetään sekä laadullisia että määrällisiä menetelmiä. Keskustelut analysoidaan käyttäen motivoivan haastattelun koodaukseen kehitettyä menetelmää sekä keskustelunanalyysiä. Lomaketiedot analysoidaan SPSS-tilasto-ohjelmalla.

Tutkimuksen tulokset raportoidaan Suomen Akatemialle ja A-klinikkasäätiölle. Tutkimuksen pohjalta kirjoitetaan artikkeleita englannin- ja suomenkielisiin tieteellisiin julkaisuihin. Tutkimusta esitellään myös kotimaisissa ja kansainvälisissä konferensseissa.

Tällä tutkimuksella on sekä tieteellistä että välitöntä käytännön merkitystä. Ensinnäkin projekti lisää tietoa tehokaan päihdehuollon perusmekanismeista. Toiseksi, projektilla on koulutuksellinen merkitys: tutkimuksen kautta saatava palaute auttaa päihdehuollossa työskenteleviä ohjaajia syventämään entisestään motivointitaitojaan.

Tutkimus on pyritty rakentamaan siten, että se mahdollisimman vähän häiritsee tavanomaista työskentelyä. Tutkimusaineisto kootaan ensimmäisen, toisen ja kolmannen tapaamisen yhteydessä. Seuranta-aineisto, jonka tutkija kerää, kootaan 6 ja 12 kuukauden kuluttua ensimmäisestä tapaamisesta.

#### Tutkimukseen osallistuminen edellyttää:

##### Ensimmäinen tapaaminen:

Ohjaaja kertoo tutkimuksesta päihdeongelmaiselle asiakkaalle ja kysyy hänen halukkuuttaan osallistua tutkimukseen

→ Asiakas allekirjoittaa tutkimussuostumuksen (asiakkaalle kopio)

→ Asiakas täyttää (yhdessä ohjaajan kanssa) elämäntilannettaan ja päihteidenkäyttöään kartoittavan MISA-esitietolomakkeen (sisältää juomatapatestin).

Asiakas täyttää Socrates /8A tai Socrates /8 D -lomakkeen

##### Toinen keskustelu:

Ohjaaja tallentaa keskustelun videonauhalle

→ Tapaamisen päätteeksi ohjaaja pyytää asiakasta täyttämään Keskustelun arviointi -lomakkeen. Asiakas sulkee täytetyn lomakkeen kirjekuoreen ja antaa sen ohjaajalle

→ Ohjaaja täyttää oman Keskustelun arviointi -lomakkeen

→ Ohjaaja antaa asiakkaalle kirjallisen palautteen MISA-esitietolomakkeesta asiakkaan päihteiden käytöstä (ks. moniste ”Päihteiden käyttöä koskeva palaute”)

##### Kolmas keskustelu:

Ohjaaja tallentaa keskustelun videonauhalle

→ Ohjaaja ottaa keskustelun yhteydessä esille palautteen MISA-lomakkeesta (ks. moniste ”Päihteiden käyttöä koskeva palaute”)

- Ohjaaja pyytää asiakasta täyttämään Keskustelun arviointi -lomakkeen. Asiakas sulkee täytetyn lomakkeen kirjekuoreen ja antaa sen ohjaajalle
- Ohjaaja täyttää oman Keskustelun arviointi -lomakkeen

Kolmannen keskustelun jälkeen ota yhteys Leena Ehrlingiin aineiston noutamiseen liittyen (sovitaan erikseen).

Alkuvaiheen jälkeen aineiston keruu jatkuu siten, että tutkijat ottavat asiakkaaseen suoraan yhteyttä:

6 kuukauden kuluttua ensimmäisestä tapaamisesta: Tutkija pyytää asiakasta kertomaan sen hetkisestä hoito- ja päihdetilanteestaan joko puhelimitse, sähköpostitse tai postitse.

12 kuukauden kuluttua ensimmäisestä tapaamisesta: Toimitaan samoin kuin 6 kuukauden kohdalla.

Tutkimukseen osallistuminen on sekä ohjaajalle että asiakkaalle vapaaehtoista. Asiakas voi jättäytyä tutkimuksesta pois ilman, että se millään tavoin vaikuttaa yhteistyöhön hänen ohjaajansa kanssa.

Kaikki tutkimuksessa koottava aineisto on ehdottoman luottamuksellista ja se säilytetään Tampereen yliopiston tiloissa niin, ettei siihen ole pääsyä ulkopuolisilla. Tutkimuksen tulokset esitetään niin, etteivät yksittäiset henkilöt ole tunnistettavissa. Tutkimuksen päätyttyä yksittäisiä tunnistettavia asiakkaita koskeva tutkimusaineisto (mukaan lukien videonauhat) hävitetään. Keskusteluista kirjatut ja tunnistetietojen osalta muutetut tekstitiedostot arkistoidaan aihetta koskevan tieteellisen tutkimuksen ja opetuksen käyttöön Yhteiskuntatieteelliseen tietoaarkistoon.

Lisätietoja tutkimuksesta antavat projektin vastaava tutkija Leena Ehrling ja professori Anja Koski-Jännes.

